

De inzet van BRC-functionarissen voor mentale gezondheid

Wikke van Stam

Bijna alle gemeenten in Nederland zetten functionarissen in voor sport en/of cultuur via de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC). In dit factsheet beschrijven we in hoeverre en hoe BRC-functionarissen met hun werk bijdragen aan het bevorderen van de mentale gezondheid.

Uit onderzoek blijkt dat regelmatige deelname aan sport, bewegen of cultuur kan helpen mentaal gezond te worden of blijven (Bailey et al., 2017; Crociata et al., 2013; Eather et al., 2023; Hugh-Jones et al., 2025; Ooms et al., 2026; Schuch & Vancampfort, 2001). Veel BRC-functionarissen werken samen met partners uit bijvoorbeeld welzijn, wijk of gemeente om de mentale gezondheid van inwoners te bevorderen (Van Stam, 2022).

Voor dit factsheet hebben we BRC-functionarissen bevroegd via een online vragenlijst (mei 2025, n=110). Ongeveer één op de tien werkt (ook) vanuit de cultuursector. De anderen vulden de vragenlijst in vanuit hun werk in de sport- en beweegsector. Dit factsheet is een vervolg op onderzoek uit 2022 (Van Stam, 2022).

Neem voor meer informatie contact op met [Wikke van Stam](#).

79%

van de BRC-functionarissen zet zich specifiek in om de mentale gezondheid van mensen te bevorderen

Definitie mentale gezondheid

Een goede mentale gezondheid zorgt dat je positiever in het leven staat, beter functioneert, met tegenslagen kunt omgaan en je verbonden voelt met anderen. Sporten en bewegen kan als middel ingezet worden om 'lekker in je vel te zitten' en om mentale klachten (zoals gevoelens van somberheid, stress en angst) te verminderen.

BRC-inzet op mentale gezondheid

Veel inzet voor mentale gezondheid

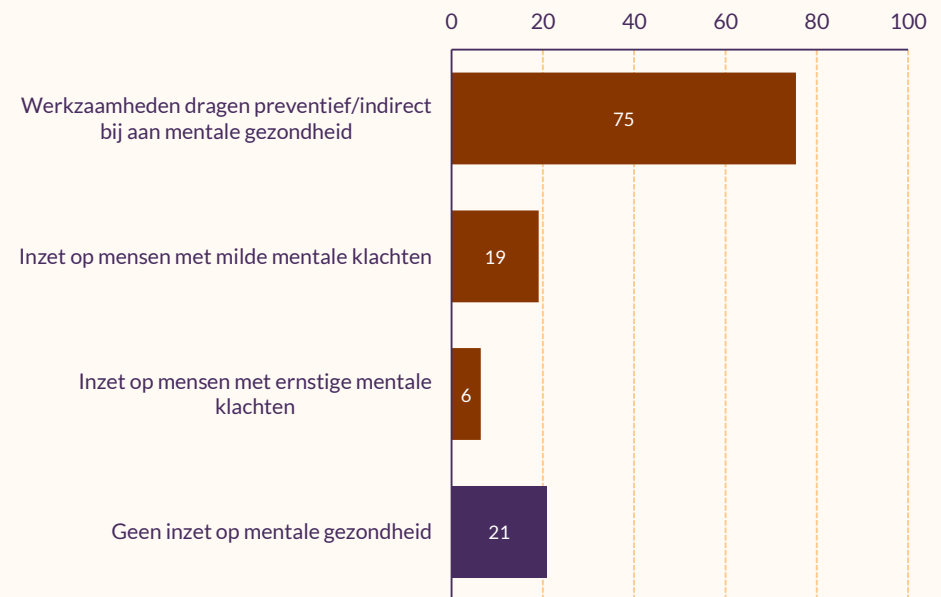
79 procent van de ondervraagde BRC-functionarissen zet zich specifiek in om de mentale gezondheid van mensen te bevorderen (figuur 1). Veruit de meesten (75%) geven aan dat hun werkzaamheden hier preventief of indirect aan bijdragen. Dit gebeurt doordat mensen deelnemen aan sport of cultuur, wat op zichzelf een positief effect kan hebben op de mentale gezondheid. Maar BRC-functionarissen besteden hier ook bewust aandacht aan. Bijvoorbeeld door een veilige sportomgeving te creëren of in een activiteit bewust sociale interactie in te bouwen.

Een veel kleiner deel van de BRC-functionarissen richt zich specifiek op mensen met mentale klachten. 19 procent richt zich specifiek op mensen met milde en 6 procent op mensen met ernstige mentale klachten (figuur 1).

Vergelijking met 2022

Vergeleken met een paar jaar geleden is de BRC-inzet op mentale gezondheid wat gegroeid. In 2022 zette 72 procent van de BRC-sportfunctionarissen (toen zonder cultuurfunctionarissen) zich hiervoor in (63% preventief/indirect, 14% lichte klachten en 5% zware klachten; Van Stam, 2022).

Figuur 1
Inzet op bevordering van mentale gezondheid door BRC-functionarissen
(in procenten, n=110, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, BRC-paneelpeiling, mei 2025.

Aanleiding inzet op mentale gezondheid

De reden waarom BRC-functionarissen zich in hun werk inzetten voor de mentale gezondheid verschilt (figuur 2).

Vanuit opdrachtgever

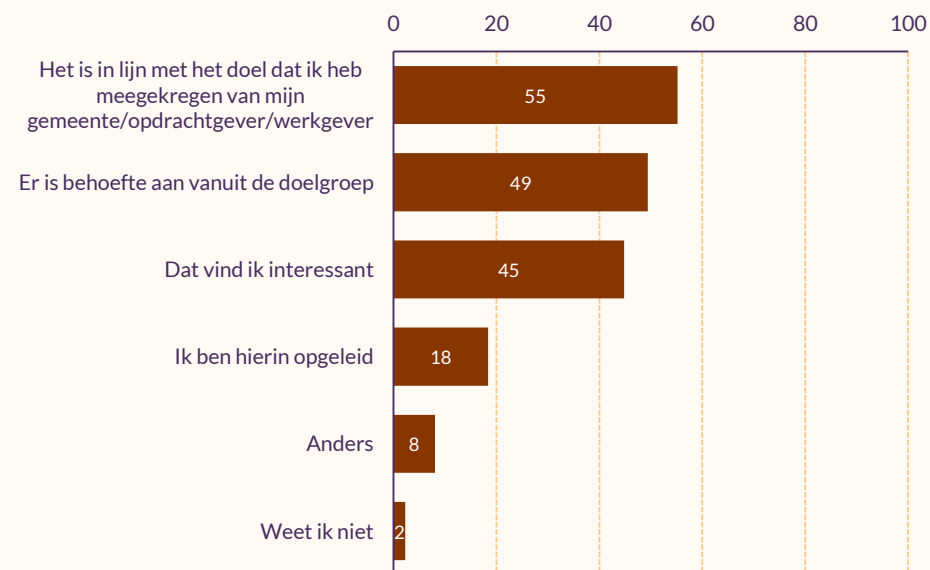
Bij meer dan de helft is een opdrachtgever een aanleiding (55%). Dit is meestal de gemeente. Deze opdracht is dan in sommige gevallen specifiek het bevorderen van de mentale gezondheid van inwoners, al dan niet afgekaderd binnen een specifieke doelgroep, zoals de jeugd. Maar vaak is de opdracht breder, zoals *'algehele gezondheid bevorderen'*, *'kwetsbare inwoners ondersteunen'* of *'preventie en activeren'*. De mentale gezondheid bevorderen is dan onderdeel van de uitwerking van die bredere opdracht.

Vanuit behoefte of eigen interesse

De reden waarom een BRC-functionaris zich inzet voor de mentale gezondheid, is in de helft van de gevallen (49%, figuur 2) (ook) een behoefte vanuit de doelgroep. Een kleine helft van de BRC-functionarissen (45%) zet zich (ook) in voor mentale gezondheid omdat ze het thema zelf interessant vinden. Maar 18 procent zegt hier ook een opleiding voor te hebben gehad.

Figuur 2
Reden om in te zetten op bevordering van mentale gezondheid, volgens BRC-functionarissen

(in procenten, n=87, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, BRC-paneelpeiling, mei 2025.

Werkzaamheden

De BRC-functionarissen die zich tijdens hun werk inzetten om de mentale gezondheid van mensen te bevorderen, doen dit op verschillende manieren (zie figuur 3 op de volgende pagina).

Verbinding leggen

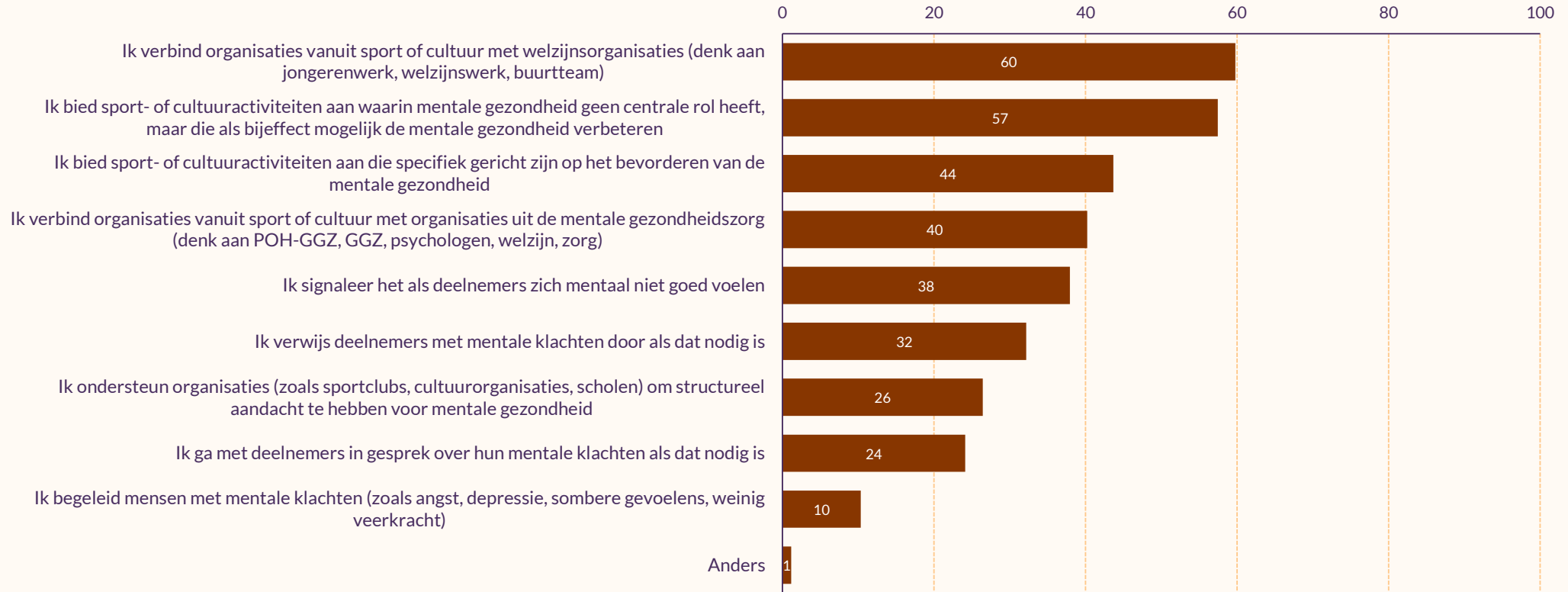
Vaak leggen ze verbinding met andere domeinen om de mentale gezondheid van mensen te bevorderen: 60 procent noemt de verbinding met welzijn en 40 procent met de mentale-gezondheidszorg (figuur 3). Aangezien domein overstijgend werken de kern is van de werkzaamheden van BRC-functionarissen, is het in lijn met de verwachting dat een groot deel dit doet. Een kwart ondersteunt ook andere organisaties (zoals sportclubs, cultuurorganisaties of scholen) om structureel aandacht te hebben voor mentale gezondheid.

Activiteiten organiseren

Ook verzorgen veel BRC-functionarissen specifieke sport- of cultuuractiviteiten, welke kunnen bijdragen aan de mentale gezondheid van deelnemers (figuur 3). 57 procent organiseert activiteiten waarin mentale gezondheid geen centrale rol heeft, maar die als bijeffect de mentale gezondheid kunnen verbeteren. 44 procent biedt activiteiten aan die specifiek gericht zijn op het bevorderen van de mentale gezondheid.

Figuur 3
Werkzaamheden voor bevordering van mentale gezondheid door BRC-functionarissen
(in procenten, n=87, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, BRC-paneelpeiling, mei 2025.

Rol van de BRC-functionaris

Drie rollen

We onderscheiden eerder drie rollen die trainers van sportverenigingen aannemen voor mentale gezondheid: signaleren, doorverwijzen en het gesprek aangaan (Van Stam & Ooms, 2025). In dit onderzoek zien we deze rollen ook terug bij de BRC-functionarissen (zie figuur 3 op de vorige pagina).

- 38 procent van de BRC-functionarissen geeft aan het te signaleren als deelnemers zich mentaal niet goed voelen.
- 32 procent verwijst deelnemers met mentale klachten door als dat nodig is. Het vaakst naar zorgprofessionals (zoals huisarts of POH-GGZ) en welzijnswerkers (zoals buurtteams of jeugdhulpverleners), maar soms ook naar ervaringsdeskundigen en sportverenigingen.
- 24 procent gaat in gesprek met deelnemers over hun mentale problemen als dat nodig is. Eén op de tien begeleidt mensen met mentale klachten.

Wel of niet het gesprek aangaan

Niet iedere BRC-functionaris voelt zich bekwaam genoeg om zelf het gesprek aan te gaan om mentale problemen bij deelnemers aan te pakken. Mentale gezondheid is meestal niet hun expertisegebied. Enkelen geven bij de open vragen aan het gesprek alleen aan te gaan samen met een collega of

samenwerkingspartner (bijv. maatschappelijk werker of buurtwerker).

BRC-functionarissen die wel zelf het gesprek aangaan, hebben vaak al achtergrondkennis of ervaring. Een aantal noemt bijvoorbeeld dat zij hiervoor zijn opgeleid (bijv. via een cursus over mentale gezondheid of een opleiding die daaraan verwant is, zoals psychomotorische therapie). Ook zelf ervaringsdeskundige zijn geeft vertrouwen om een gesprek aan te gaan, zo noemen enkele respondenten.

Manieren om het gesprek aan te gaan

De BRC-functionarissen die het gesprek aangaan over mentale klachten bij deelnemers, doen dit persoonlijk, open en empathisch. *‘De basis is nieuwsgierigheid, dus (oordeelloze) vragen stellen’*, zo geeft iemand aan. Ze stellen vragen als *‘Hoe gaat het echt met je, waar loop je tegenaan en wat is moeilijk?’*.

Om dat te kunnen doen is het nodig een veilige omgeving te creëren waarin mensen het gevoel hebben dat ze hun verhaal kwijt kunnen. Een BRC-functionaris vertelt: *‘Tijdens het wandelen is het makkelijker praten. Als iemand wil praten dan open ik de deur. Wil iemand niet praten is dat ook prima.’*

Trots

83 procent van de BRC-functionarissen die werken aan de mentale gezondheid van deelnemers, is trots als ze denken aan hoe ze de mentale gezondheid van mensen hebben bevorderd via sport of cultuur (niet in figuur). De overige 17 procent geeft aan niet te weten waar ze trots op zijn.

Signalen van deelnemers

De BRC-functionarissen geven bij de open vragen aan bij deelnemers te zien dat hun inzet helpt. Zo is een functionaris trots *'wanneer iemand door ons programma weer energie heeft en het leven weer positiever inziet'*. Daarbij werken sport en cultuur vaak als manier om even van de dagelijkse problemen los te komen of letterlijk het huis uit te komen.

Juiste voorwaarden scheppen

Een belangrijke taak van BRC-functionarissen is om randvoorwaarden te creëren waarin de mentale gezondheid van deelnemers kan groeien. Ze zijn trots dat ze deze randvoorwaarden voor elkaar hebben gekregen:

- o een veilige omgeving (*'Dat ik tijdens mijn sportlessen voldoende veiligheid bied dat mensen erover durven praten'*);
- o persoonlijke en echte contacten (*'De connectie die ik kan maken met de mensen en hen na een tijdje weer te kunnen zien lachen'*);

- o onderlinge interactie binnen een sportgroep, zodat mede-sporters elkaar helpen (*'De groepsdynamiek binnen de wandelgroepen. Hierin wordt echt lief en leed gedeeld, gevierd en getreurd. Dit is erg waardevol voor de deelnemers.'*);
- o samenwerking met andere domeinen (*'Dat onze relatie met de GGZ veel beter is geworden'*);
- o sportaanbieders bij het thema mentale gezondheid ondersteunen (*'Dat sportverenigingen steeds meer aandacht hebben voor mentale gezondheid'*);
- o activiteiten organiseren voor specifieke doelgroepen, zoals mensen die wat extra sociaal contact kunnen gebruiken (*'Invullen van de lege zondag middels een cultureel programma'*).

Moeilijk meetbaar

BRC-functionarissen zijn het erover eens dat er opbrengsten op mentaal vlak zijn. Maar deze echt in kaart brengen is vaak lastig, zo vertelt een functionaris: *'Ik vind het lastig inschatten hoe groot de impact van een bewegingsactiviteit precies is geweest op iemands mentale gezondheid. Maar deelnemers geven wel eens aan hoe leuk ze een activiteit vinden en wat voor positief effect het heeft op niet alleen hun lichamelijke gezondheid, maar ook hoe goed ze zich erdoor voelen en daardoor de mentale gezondheid.'*

Ondersteuningsbehoefte

Behoefte aan ondersteuning

82 procent van de ondervraagde BRC-functionarissen heeft behoefte aan ondersteuning rondom het thema mentale gezondheid (zie figuur 5 op de volgende pagina). Dit is vergelijkbaar met drie jaar geleden (Van Stam, 2022). Welke behoefte dat precies is, varieert: van betere vaardigheden tot meer kennis.

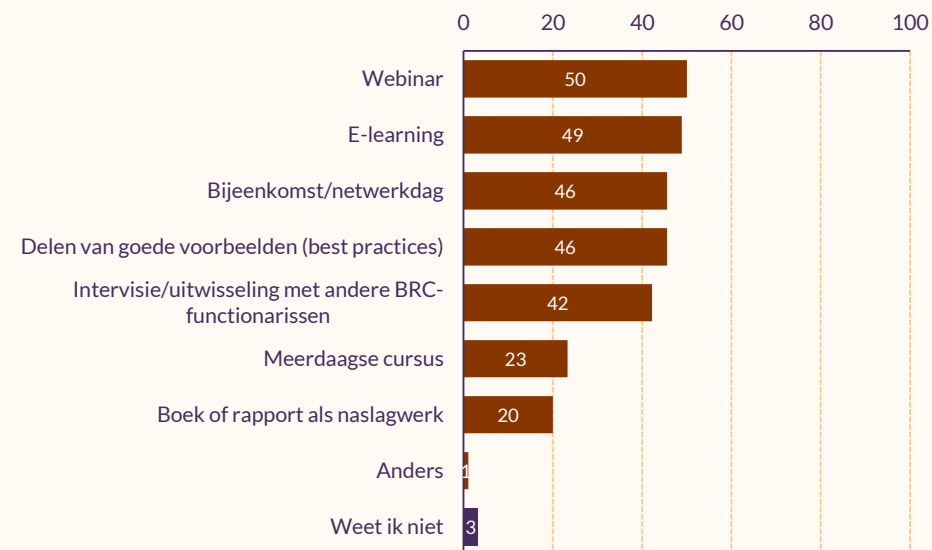
Het vaakst noemen ze ondersteuning bij het gericht inzetten van aanbod voor mentale gezondheid en bij het betrekken van relevante samenwerkingspartners, en kennis over de relatie tussen sport/cultuur en mentale gezondheid. Maar ook praktische hulp bij het vormen van een netwerk en het beschikbaar stellen van voldoende budget noemen ze.

Vorm van ondersteuning

Ook over de vorm van die ondersteuning denken de BRC-functionarissen verschillend (figuur 4). Vaak noemen ze zelf informatie opzoeken, maar ook fysieke ontmoeting en uitwisseling vinden ze nuttig (bijv. tijdens een netwerkdag of intervisie). Een deel vindt het daarbij prettig om (ook) ervaringen en goede voorbeelden te kunnen uitwisselen en horen.

Figuur 4
Vorm van ondersteuningsbehoefte op het thema mentale gezondheid, volgens BRC-functionarissen

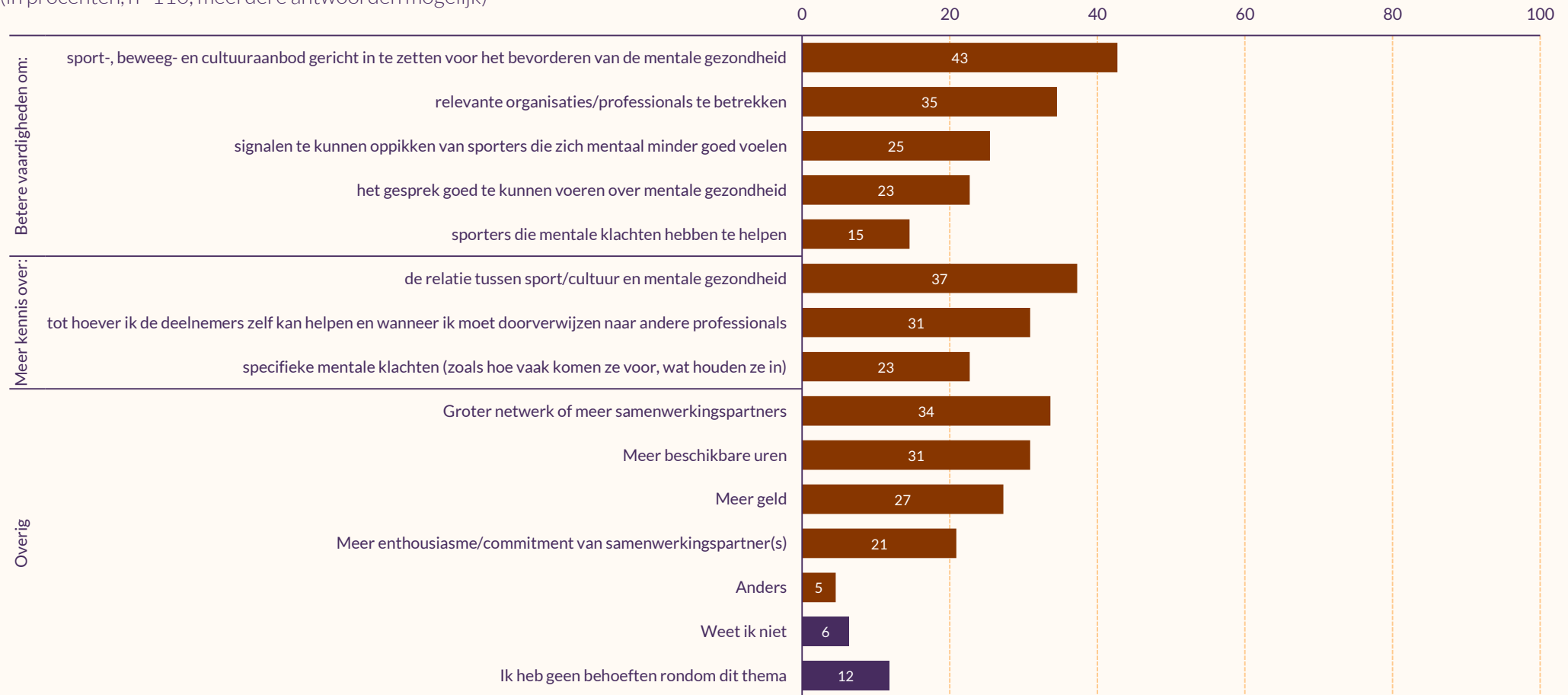
(in procenten, n=90, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, BRC-paneelpeiling, mei 2025.

Figuur 5
Ondersteuningsbehoefte op het thema mentale gezondheid, volgens BRC-functionarissen

(in procenten, n=110, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut, BRC-panelpeiling, mei 2025.

Conclusie

BRC-functionarissen belangrijke beroepsgroep

Vier op de vijf BRC-functionarissen in dit onderzoek werken specifiek aan het bevorderen van de mentale gezondheid van hun deelnemers of doelgroepen. Met in totaal 5.916 BRC-functionarissen in Nederland (Gómez Berns et al., 2025) is er dus een grote groep professionals die een bijdrage kunnen leveren aan een mentaal gezonder Nederland.

De afgelopen jaren stijgt de inzet van BRC-functionarissen op dit thema (van 72% in 2022 (Van Stam, 2022) naar 79%). Dit komt mogelijk deels door de maatschappelijke en bestuurlijke aandacht. Verschillende landelijke initiatieven stimuleren inzet vanuit sport en cultuur voor de mentale gezondheid. Denk aan de landelijke aanpak 'mentale gezondheid voor ons allemaal' (Rijksoverheid, 2022) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA; Rijksoverheid, 2023b).

Opdracht vanuit de BRC

In de landelijke BRC-opdracht staan geen directe doelen voor mentale-gezondheidsbevordering (Rijksoverheid, 2023a). Toch geeft meer dan de helft van de BRC-functionarissen als reden voor hun inzet op mentale gezondheid dat ze dit als opdracht hebben meegekregen. Die opdracht komt van

gemeenten en lokale werkgevers. Hoewel zij het soms lastig vinden om op mentale gezondheid in te zetten (Aydoğ̃an et al., 2026), richten gemeenten de landelijke BRC-doelen hier dus regelmatig wel op.

Partijen verbinden

De BRC-functionarissen die werken aan mentale gezondheid, zijn trots op de voorwaarden die ze hiervoor kunnen scheppen (zoals een veilige omgeving en onderlinge interactie tussen deelnemers). Dit doen zij vaak mede door de verbinding te leggen met andere domeinen, zoals welzijn en zorg. Expertise bundelen kan onder andere nuttig zijn om te kunnen doorverwijzen en zich bekwaam genoeg te voelen om een gesprek aan te gaan.

Toch ligt juist ook bij het betrekken van relevante samenwerkingspartners een ondersteuningsbehoefte van BRC-functionarissen. De behoefte aan nog betere samenwerking tussen de sport- en mentale-gezondheidszorgsector blijkt ook uit onderzoek onder POH's-GGZ (Ooms & Westerbroek, 2026). Er worden al stappen gezet om deze te verbeteren, zoals een recent ontwikkelde wegwijzer voor BRC-functionarissen met praktische tools, scholingsmogelijkheden en voorbeelden (Kenniscentrum Sport en Bewegen et al., 2026).

Bronnen

- Aydoğ̃an, G. N., Derix, N., Popken, N., & Huiberts, I. (2026). *Sport en bewegen in het GALA. Uitvoering van sport- en beweegacties voor GALA-doelen*. Mulier Instituut.
- Bailey, A. P., Hetrick, S. E., Rosenbaum, S., Purcell, R., & Parker, A. G. (2017). *Treating depression with physical activity in adolescents and young adults: a systematic review and meta-analysis of randomised controlled trials*. *Psychological Medicine*, 48, 1068-1083.
- Crociata, A., Agovino, M., & Sacco, P. L. (2013). *Cultural Access and Mental Health: An Exploratory Study*. *Social Indicators Research*, 118(1), 219-233.
- Eather, N., Wade, L., Pankowiak, A., & Eime, R. (2023). *The impact of sports participation on mental health and social outcomes in adults: a systematic review and the 'Mental Health through Sport' conceptual model*. *Systematic Reviews*, 12(1):102.
- Gómez Berns, A., Bronkhorst, P., Wessels, W., & Van Stam, W. (2025). *Monitor Brede Regeling Combinatiefuncties 2024*. Mulier Instituut.
- Goemaere, H., Spruyt, B., & Siongers, J. (2025). *De gezondheidswaarde van cultuur*. Kenniscentrum Cultuuronderzoek.
- Hugh-Jones, S., Ray, S., Wilding, A., Sutton, M., Humphrey, N., & Munford, L. (2025). *Does regular engagement with arts and creative activities improve adolescent mental health and wellbeing? A systematic review and assessment of causality*. *SSM-Population Health*. Article 101845.
- Kenniscentrum Sport en Bewegen, Mulier Instituut, Augeo Foundation, LKCA, & BuurtsportCoach (2026). *Wegwijzer mentale gezondheid: voor buurtsport- en cultuurcoaches*.
- Ooms, L., Van Stam, W., Sevdalis, V., Overbye, M., Algurén, B., Heck, S., & Van Hoye, A. (2026). *How do sports participation and sports settings influence the mental health of children and adolescents? A systematic review of qualitative studies*. *BMC Public Health* 26, 272.
- Ooms, L., & Westerbroek, M. (2026). *Sporten en bewegen in de mentale-gezondheidszorg. Ervaringen van POH's-GGZ*. Mulier Instituut.
- Rijksoverheid (2022). *Aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal'*.
- Rijksoverheid (2023a). *Bestuurlijke afspraken Brede Regeling Combinatiefuncties 2023-2026*.
- Rijksoverheid (2023b). *GALA- Gezond en Actief Leven Akkoord*.
- Schuch, F. B., & Vancampfort, D. (2021). *Physical activity, exercise, and mental disorders: it is time to move on*. *Trends Psychiatry Psychother*, 43(3), 177-184.
- Van Stam, W. (2022). *De inzet van buurtsportcoaches voor mentale gezondheid*. Mulier Instituut.
- Van Stam, W., & Ooms, L. (2025). *Mentale gezondheid van jonge sporters. Resultaten uit een systematische review van kwalitatieve onderzoeken*. Mulier Instituut.

Contact

Wikke van Stam

w.vanstam@mulierinstituut.nl

April 2026